

Cel szczegółowy 2.2: Zwiększenie odporności na zmiany klimatu

Potrzeby terytorialne Europy Środkowej

Europa Środkowa stoi w obliczu poważnych wyzwań związanych ze zmianami klimatu. Skrajne warunki atmosferyczne, np. fale upałów, ulewne opady, zwiększają ryzyko i skutkują powodziami, osunięciami ziemi/osuwiskami i coraz częściej okresami upałów i suszy. Ze względu na poważne skutki takich zjawisk dla środowiska naturalnego, społeczeństwa, gospodarki i zdrowia ludzi regiony Europy Środkowej powinny zwiększyć swoją odporność na zmiany klimatu. Zgodnie z ramami koncepcyjnymi Wspólnego Centrum Badawczego (WCR) dotyczącymi odporności, jest ona definiowana jako zdolność do stawienia czoła wstrząsom i trwałym zmianom strukturalnym w taki sposób, że dobrobyt społeczny jest zachowany, bez szkody dla dziedzictwa dla przyszłych pokoleń (Manca, Benczur i Giovannini, 2017).

Zmiany klimatu wywołują jednak niezwykle zróżnicowane skutki w różnych regionach i sektorach. Dlatego działania adaptacyjne powinny uwzględniać specyficzne aspekty terytorialne. Działania muszą być dostosowane na poziomie lokalnym, tak żeby możliwe było wdrożenie wykonalnych rozwiązań o charakterze zintegrowanym, które będzie można powielać w innych regionach Europy Środkowej o zbliżonej charakterystyce. Zagadnienia związane ze zmianami klimatu muszą zostać bezwzględnie włączone do planowania strategicznego opartego na ryzyku i działań zwiększających odporność. Powyższe dotyczy szeregu różnych zagrożeń naturalnych, w tym upałów w miastach, powodzi, osuwisk, pożarów lasów i suszy, w tym niedoboru wody.

Działania w zakresie współpracy transnarodowej

Zgodnie z celami sformułowanymi w Europejskim Zielonym Ładzie, w ramach niniejszego celu szczegółowego wsparcie z programu Interreg EUROPA ŚRODKOWA będzie przyznawane na współpracę transnarodową, której celem jest wzmacnianie uczenia się polityk i zdolności regionalnych w zakresie odporności klimatycznej w skali całego obszaru objętego programem. Działania powinny kłaść nacisk na zrównoważone, oparte na ekosystemie rozwiązania i podejścia do adaptacji do zmian klimatycznych, a potencjalną modernizację infrastruktury powinny traktować jako ostateczność. W stosownych przypadkach środki adaptacyjne powinny unikać potencjalnych oddziaływań hydromorfologicznych na zbiorniki wodne. Dopuszczalne działania w ramach współpracy obejmują opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań. Działania powinny odnosić się do wyzwań, przed którymi stoją terytoria, w celu łagodzenia skutków środowiskowych i społeczno-gospodarczych zmian klimatu i związanego z nimi ryzyka przez rozwój metod opartych na współpracy. Dzięki temu regiony i miasta Europy Środkowej zdobędą dodatkowe zdolności do realizacji działań dostosowawczych do zmian klimatu w zależności od ich specyficznych uwarunkowań terytorialnych.

Konkretyzując, program będzie finansował działania w następujących dziedzinach (prezentowana lista nie jest katalogiem zamkniętym):

- Odporność na zmiany klimatu i działania adaptacyjne
- Krajobrazy odporne na zmiany klimatu i planowanie urbanistyczne
- Odporność na ekstremalne zjawiska pogodowe i związane z nimi zagrożenia (opady deszczu, powodzie, osunięcia ziemi, upały, susze, niedobory wody, pożary itp.)
- Świadomość ryzyka, zapobieganie i zarządzanie ryzykiem
- Społeczno-gospodarcze i zdrowotne skutki zmian klimatu

Przykłady wspieranych działań (prezentowana lista nie jest katalogiem zamkniętym):

- Zwiększanie świadomości i informowanie decydentów politycznych o lokalnych i regionalnych implikacjach zmian klimatycznych w celu wzmocnienia lepszego zrozumienia i uwzględniania kwestii związanych ze zmianami klimatycznymi do projektów polityki i ich realizacji
- Opracowywanie zintegrowanych strategii i rozwiązań w celu poprawy zdolności Europy Środkowej do przygotowania i dostosowania się do zmian klimatycznych i ich negatywnego wpływu na społeczeństwo, gospodarkę i środowisko (np. poprzez uwzględnienie różnych aspektów odpornych ekosystemów)
- Wymiana wiedzy i dobrych praktyk dotyczących ekosystemów opartych na działaniach dostosowujących do zmian klimatu i realizowanie działań pilotażowych na rzecz odbudowy odpornych ekosystemów, np. rzek i obszarów podmokłych, obszarów rolnych i leśnych, różnorodności biologicznej, krajobrazów, odporności na zmiany klimatu, modelowania i prognozowania
- Opracowywanie i wdrażanie zintegrowanych strategii i planów działania w dziedzinie klimatu, które poprawiają świadomość ryzyka i odporność miast i regionów Europy Środkowej (np. w odniesieniu do miejskich wysp ciepła, powodzi błyskawicznych, pożarów, zazielenienia)
- Testowanie rozwiązań dostosowujących do zmian klimatu przez realizację działań pilotażowych, które łączą aspekty technologiczne, ekologiczne, społeczne, kulturowe, związane z zarządzaniem i finansowe. W działaniach pilotażowych należy wykorzystywać dobre praktyki, które są dostępne na poziomie lokalnym, krajowym lub europejskim.
- Doskonalenie kompetencji cyfrowych i koordynacja działań właściwych interesariuszy w celu zarządzania ryzykiem klimatycznym (np. przez harmonizację i dzielenie się danymi, prognozowanie i systemy wczesnego ostrzegania, modelowanie, odporność klimatyczną)
- Zwiększanie odporności klimatycznej infrastruktury krytycznej i obiektów dziedzictwa kulturowego/przyrodniczego poprzez lepsze przygotowanie na wypadek ryzyka i doskonalenie planów zarządzania ryzykiem
- Włączenie aspektów związanych ze zmianami klimatu do strategii gospodarki wodnej na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym (po uwzględnieniu na przykład jakości

wody, powodzi, zarządzania wodą opadową i retencją wodną, braku dostępności wody, dostaw wody pitnej, w tym inteligentnej wyceny wody, wód podziemnych, prognozowania).

- Dzielenie się wiedzą i opracowywanie rozwiązań w zakresie uodparniania na zmiany klimatu sektorów rolnictwa i leśnictwa w celu zwiększenia ich odporności na np. susze, zarazy, itp.
- Opracowanie zintegrowanych strategii i rozwiązań na rzecz wzmocnienia usług ekosystemowych na rzecz zdrowia i dobrostanu ludzi w celu wsparcia odporności społecznej i przeciwdziałania społeczno-gospodarczym skutkom zmiany klimatu

W ramach działań należy dążyć do synergii z europejskimi i krajowymi instrumentami, w szczególności z Europejskim Zielonym Ładem. Powinny one wykorzystywać wyniki innych programów, np. Horyzont Europa, LIFE i innych, a także wykorzystywać inwestycje realizowane na przykład z krajowych i regionalnych programów EFRR lub Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. W stosownych przypadkach działania powinny mieć na celu uwzględnienie wyników we wszystkich odpowiednich inwestycjach w ramach polityki spójności, zapewniając ich odporność na skutki zmian klimatu i klęski żywiołowe.

Działania powinny ponadto uwzględniać dotychczasowe inicjatywy, które mają tworzyć wartość dodaną na wszystkich poziomach (np. transnarodowe strategie dostosowawcze lub plany działań strategii makroregionalnych). Zachęca się także do udziału w uznanych inicjatywach o zasięgu międzynarodowym, np. w inicjatywie na rzecz wzmocnienia odporności miast (Making Cities Resilient, Biuro NZ ds. Ograniczania Ryzyka Katastrof) lub inicjatywie 100 odpornych miast Fundacji im. Rockefellera (100 Resilient Cities), które przyczynią się do zwiększenia widoczności regionu Europy Środkowej w agendzie dostosowania do zmian klimatu.

Planowane rezultaty

Działania w ramach współpracy transnarodowej będą służyć zwiększeniu zdolności i zdobywaniu wiedzy na temat polityki w celu wzmocnienia odporności i wczesnego przeciwdziałania niekorzystnym skutkom zmian klimatu w Europie Środkowej. Przyczynią się one także do poprawy koordynacji działań dostosowawczych i ograniczających ryzyko i będą prowadzić do szerszego zastosowania nowatorskich rozwiązań po ich przetestowaniu i potwierdzeniu w ramach działań pilotażowych. Oczekuje się, że w działaniach będą wykorzystywane fundusze przeznaczone na adaptację do zmian klimatu i wzmocnienie odporności w skali całej Europy Środkowej.